

**KESKUSTAN
SISÄISEN TURVALLISUUDEN
JA OIKEUSPOLITIIKAN LINJAUS**

**KESKUSTAN
POLITIikka-
LINJAUKSET
2019**

Keskusta tiivistää ja priorisoi politiikka-linjauksistaan eduskuntavaaliohjelmansa tavoitteet. Ne sovitetaan talouden raameihin.

TURVALLISEMPI SUOMI - MAAILMAN TURVALLISIN ARKI

Sisältö

Sivu

Keskustan 6 lupausta arjen turvallisuudelle

2

- 1. Syrjäytymiseen puututaan entistä varhaisemmassa vaiheessa* 2
- 2. Liikennerikokset kuriin ja huumeuskut kiinni* 2
- 3. Nykyistä turvallisempia koteja ja asuinympäristöjä* 2
- 4. Lähipoliisi koko maahan* 3
- 5. Turvallisuusammattilaistenmäärästä ei tingitä* 3
- 6. Tavallisen ihmisen oikeusturva paremmaksi* 3

Sisäisen turvallisuuden linjaus

4

- Mitä tarkoitetaan kokonaisturvallisuudella?* 4
- Suomesta maailman turvallisin maa asua, elää, yrittää ja tehdä työtä* 6
- Pää kylmänä, sydän lämpimänä - hallittu maahanmuutto osana sisäistä turvallisuutta* 11
- Ympäristöturvallisuudesta ei tingitä* 12
- Verkosto-omaisuus pidettävä kunnossa ja kotimaisissa käsissä* 12

Keskustan oikeuspoliittiset linjaukset - ihmisoikeudet ja oikeusturva kuuluvat kaikille

14

Tausta

Keskustan puoluehallitus nimesi syksyllä 2017 sisäisen turvallisuuden ja oikeuspolitiikan työryhmän valmisteamaan puolueen linjauksia koskien sisäistä turvallisuutta ja oikeuspolitiikkaa.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut kansanedustaja Antti Kurvinen ja varapuheenjohtajana kansanedustaja Markus Lohi. Lohi on vastannut oikeuspoliittisen alatyöryhmän työskentelystä.

Keskustan 6 lupausta arjen turvallisuudelle

1. Syrjäytymiseen puututaan entistä varhaisemmassa vaiheessa

Suomen sisäisen turvallisuuden keskeisin uhka on syrjäytyminen. Siihen on puututtava entistä aikaisemmin. Suomalainen yhteiskunta saavuttaa jokaisen syrjäytyneen nuoren tilanteesta ja tapauksesta riippumatta. Tämä on keskustan yhteisötakuu. Monet ongelmat pääsevät kärjistymään ennen kuin niihin puututaan. Huono-osaisuuden kierre on katkaistava selvästi nykyistä aikaisemmin. Ihmisten yksinäisyyttä on vähennettävä ja yhteisöllisyyttä lisättävä. Tarvitsemme lisää matalan kynnyksen avun paikkoja mielenterveys- ja päihdeongelmiin sekä perhe- ja parisuhdekriiseihin. Viranomaisien tietojen vaihtoa pitää kansalaisten perusoikeudet huomioon ottaen lisätä. Syrjäytymiseen puuttuminen edellyttää viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen entistä saumattomampaa yhteistyötä.

2. Liikennerikokset kuriin ja huumeuskut kiinni

Liikenneturvallisuus on aina ajankohtainen asia. Liikkumisen turvallisuuden kannalta haasteena on rattijuoppojen määrän vähentäminen. Kasvava huumeuskien ongelma on laitettava kuriin. Liikennerikosten ja rattijuoppomusten vuosittaisiin määriin vaikuttavat mer-

kittävästi poliisin liikennevalvonnan laajuus ja erilaiset tehostetut liikennevalvontakampanjat sekä ylinopeuksien kameravalvonnan lisääntyminen. Lisäksi mopo-onnettomuuksia ja mopojen virittelyntoa voitaisiin vähentää mopopilijoihin kohdennettavilla valvontakampanjoilla. Lisäksi Keskusta haluaa ottaa vahvemmin huomioon paremman yhdyskuntasuunnittelun avulla pyöräilyn ja jalankulun turvallisuuden lisäämisen. Suojateiden turvallisuutta on parannettava ja vaaraa aiheuttavien suojatierikkomusten rangaistuksia ja seuraamuksia on kovennettava. Myös valistuksella on edelleen iso rooli turvallisemman liikenteen luomisessa.

3. Nykyistä turvallisempia koteja ja asuinympäristöjä

Lähisuhde- ja perheväkivalta loukkaa ihmis-oikeuksia ja vaarantaa tasa-arvoa, terveyttä, hyvinvointia ja väestön turvallisuutta. Lähisuhde- ja perheväkivalta on vakava ongelma ja se johtaa liian usein kuolemaan. Perheissä ja lähisuhteissa ilmenevä väkivalta on monimuotoista ja sen tunnistaminen on haastavaa. Väkivalta jää usein piiloon. Asiaan puuttuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä, palvelujen linkittämistä ja tiedon kulkua eri toimijoiden välillä. Suomessa tapahtuu huomattavan paljon tapaturmia kotona ja kodin lähiympäristössä verrattuna muihin läntisiin Euroopan unionin maihin. Yhteinen haasteemme onkin vähentää koti- ja vapaa-ajan tapaturmien mää-

rää ja niistä johtuvia terveyden ja hyvinvoinnin menetyksiä sekä yhteiskunnalle aiheutuvia suuria kustannuksia. Turvallinen asuminen luo edellytyksiä mielekkääksi ja turvalliseksi koettuun elämään. Kodin turvallisuuteen vaikuttavat muiden muassa asunnon esteettömyys, materiaalit ja sisäilman laatu.

4. Lähipoliisi koko maahan

Jokaisella suomalaisella on perustuslain takaama oikeus turvallisuuteen. Poliisin vasteaikojen hallitsematon kasvu on pysäytettävä alkuunsa, ja poliisin saatavuus turvattava koko maassa. Uutena ratkaisuna Keskusta esittää kokonaistyöajallisten lähipoliisien palkkaamista haja-asutusalueilla. Vuoroissa päivystävien poliisipartioiden käyttö ei ole kustannussyistä mahdollista tai edes järkevää tehtävien vähyyden vuoksi, mutta alueella voi työskennellä poliisi kokonaistyöajalla. Lähipoliisi vastaa tarvittaessa päivystystehtävistä, mutta voi tehdä alueella myös yhteisöllisiä tehtäviä, kuten turvallisuuskasvatusta kouluissa.

5. Turvallisuusammattilaisten määrästä ei tingitä

Turvallisuuden parissa työskentelevien viranomaisten henkilöstömäärät ovat vaihdelleet viimeisen vuosikymmenen aikana. Poliisien määrä on nostettava 7850 henkilötyövuoteen. Vastaavasti rajavartiolaitoksen resurssit on oltava sellaisella tasolla, että erityisesti itärajalalla on mahdollista ylläpitää riittävä toimintavalmius ja varautumisen taso nykyistä haastavammassakin tilanteessa. Sotilaallisen maanpuolustuksen veloitteet tulee myös

rajavartiolaitoksen hoitaa täysimääräisesti. Erityisesti harvaan asuttujen alueiden eli Pohjois-Karjalan, Kainuun, Lapin viranomaisyhteistyötä on tiivistettävä entisestään, etteivät viranomaista vaativien tehtävien vasteajat kasva kohtuuttomiksi. Tullin rooli sisäisen turvallisuuden viranomaisena vahvistuu ja sen resurssit muun muassa nettikaupan lisääntymisen ja Brexitin paineissa on huomioitava.

6. Tavallisen ihmisen oikeusturva paremmaksi

Keskituloisten mahdollisuutta hakea ja saada oikeutta on parannettava esimerkiksi korottamalla yleisen oikeusavun tulorajoja, parantamalla vakuutusyhtiöiden oikeusturvavakuutuksia ja säätämällä riita-asioiden oikeudenkäyntikuluihin avustajan palkkion osalta enimmäistaksat. Kriminaalipolitiikassa on varmistettava, että vakavien ihmisten henkeen, terveyteen tai koskemattomuuteen kohdistuvien rikosten seuraamukset tekijälle ovat kansalaisten silmissä oikeudenmukaisia. Rikoksen uhrin ja uhrin omaisten aseman parantamista on jatkettava.

Linjauksen johdanto

Suomen turvallisuustilanne on muuttunut viimeisten vuosien aikana epävarmemmaksi ja monimutkaisemmaksi. Meidän on kyettävä ennakoimaan, varautumaan sekä ylläpitämään toimintavalmiuttamme. On asetettava tavoitteet sekä mietittävä toimivia ja kustannustehokkaita keinoja niiden saavuttamiseksi.

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat entistä vahvemmin sidoksissa toisiinsa. Yhteiskunnan kokonaistilaa on tarkasteltava entistä useammin kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Tässä linjapaperissa yritämme rajata tarkastelun sisäisen turvallisuuden osalta sisäasiainhallinnon toimijoihin. Sisäisen turvallisuuden viranomaisiin lasketaan myös tuomioistuimet, syyttäjänvirastot, Rikosseuraamuslaitos ja Tulli sekä sosiaali- ja terveystoimi. Tässä linjapaperissa on sosiaali- ja terveystoimen tarkastelu rajattu kokonaan pois, koska sitä käsitellään muissa Keskustan linjauksissa.

Sisäinen turvallisuus ei ole vain viranomaisten toimintaa. Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat olennaisesti syrjäytyminen, tuloerot, työttömyys, alkoholi- ja päihdepolitiikka, taloustilanne ja ihmisten epätasa-arvo. Erilaisilla yhteisöillä, esimerkiksi perheillä, kouluilla, lähiyhteisöillä ja sosiaali- ja terveystoimella on keskeinen vastuu turvallisuuteen liittyvästä hyvinvoinnista.

- Keskusta edellyttää, että sisäisen turvallisuuden selonteko pitää tehdä vaalikausittain, jotta monimutkaistuvassa turvallisuusympäristössä erilaisia turvallisuusuhkia tulisi arvioitua perin pohjin.

Mitä tarkoitetaan kokonaisturvallisuudella?

Perinteisesti turvallisuus-käsitteellä viitataan koviin, mitattaviin arvoihin: poliisiin ja armeijaan, niiden selkeästi mitattaviin suorituskykyihin. Jos mietimme turvallisuutta omassa arjessamme, alkaa käsitteelle syntyä muitakin merkityksiä. Riittävätkö rahat ensi kuun vuokraan, uskallanko kävellä yksin kaupungin läpi aamuyöllä?

Turvallisuus on kaikkea sitä, mitä ympärillämme tapahtuu. Siinä on kyse tunteesta. Tavoitetilaksi tulee asettaa, että jokainen pystyisi kokemaan olonsa turvalliseksi arjessaan.

- Keskusta haluaa rakentaa suomalaista yhteiskuntaa niin, että Suomi on maailman turvallisin maa, jossa ihmiset ja eri väestöryhmät kokevat yhteiskunnan yhdenvertaisena ja oikeudenmukaisena.

Suomessa päävastuun sisäisestä turvallisuudesta kantavat verovaroista rahoitetut viranomaistahot. Merkittävä rooli on kuitenkin myös erilaisilla vapaaehtoistoimijoilla: vapaaehtoinen pelastuspalvelu VAPEPA, Veripalvelu, meripelastusyhdistykset, sopimuspalokunnat. Monesti turvallisuudentunteeseen vaikuttavat tahot ovatkin sellaisia, joista ei välttämättä tiedäkään, ennen kuin tulee vastaan sellainen tilanne, jossa niitä tarvitaan.

Talouden ja infrastruktuurin toimivuus

Talousjärjestelmä ja infrastruktuuri ovat sellaisia yhteiskunnan elementtejä, joiden merkitys on kasvanut viimeisen vuosisadan aikana räjähdysmäisesti. Ehkä hieman huomaamattamme olemme tulleet erittäin riippuvaisiksi sähköisestä pankkijärjestelmästä, sähköstä, juoksevasta vedestä, toimivasta liikennejärjestelmästä ja tietoliikenneyhteyksistä. Yhä harvempi kansalainen pystyy tulemaan toimeen ilman näitä palveluita pitkiä ajanjaksoja. Nämä ovat yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja, joiden toimivuudesta pitää pysytä huolehtimaan myös poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Väestön toimeentulo ja toimintakyky

Myös yksilön oma taloudellinen tilanne ja toimintakyky vaikuttavat turvallisuudentunteeseen. Taloudellinen turvallisuus on keskeinen osa arkeamme: jos talous ei ole vakaalla pohjalla ja suuri osa ajasta menee taloudellisen toimeentulon suunnitteluun ja murehtimiseen, ei voida puhua toimintavapaudesta. Erilaisien sosiaaliturvajärjestelmien tavoitteena on parantaa taloudellisen turvallisuuden tunnetta, jolloin ihmiset uskaltavat ottaa riskejä, esimerkiksi perustaa yrityksiä, koska he tietävät, että heidän taloudellinen toimeentulonsa on turvattu, vaikka kaikki ei menisikään suunnitelmien mukaan.

Henkinen kriisinkestävyys

Kriisinkestävyys mitataan poikkeusoloissa. Yhteinen kokemus suomalaisuudesta kannustaa yrittämään selviämistä myös haastavammissa tilanteissa sen sijaan, että aletaan etsiä mahdollisuuksia muualta. Kyse on yhteisöllisyydes-

tä. Poikkeustilanteissa myös valtion johtaminen muuttuu, ja selkeän johtamisen merkitys kasvaa.

Suomen puolustuskyky

Puolustuskyky kirjaimellisesti luettuna tarkoittaa mitattavaa sotilaallista kyvykkyyttä, mutta oikeastaan vielä sitäkin tärkeämpää on mielikuva puolustuskyvystä – pelote. Pelote on yksi osa perinteistä diplomatiaa, jolla pyritään konfliktien välttämiseen. Ennen kuin valtio ryhtyy sotilaallisiin toimenpiteisiin toista valtiota kohtaan, se joutuu arvioimaan toimiensa sotilaallista, poliittista ja taloudellista hintaa. Olennaista ei olekaan, onko operaatio teoriasa toteutettavissa, vaan se, onko operaatiosta saatava hyöty pienempi kuin edellä mainittujen hintojen muodostama kynnys.

Sisäistä ja ulkoista turvallisuutta ei täysin voida irrottaa toisistaan.

Huoltovarmuus

Huoltovarmuudella tarkoitetaan erilaisten kriittisten hyödykkeiden – esimerkiksi ruuan, veden ja polttoaineen riittävyttä erilaisissa poikkeustilanteissa. Suomen pitää kyetä varmistamaan hyödykkeiden kuljetus poikkeustilanteissa. Tässä suhteessa Suomi on saari; valtaosa Suomeen saapuvista kuljetuksista saapuu meriteitse.

Myös maataloustuet/kotimainen alkutuotanto ovat turvallisuuspolitiikkaa: normaalioloissa tuetaan alkutuotantoa, jotta ruokaa riittäisi myös sellaisissa poikkeusoloissa, joissa ruokaa ei syystä tai toisesta voida saada ulkomailta.

Turvallisuuden edistäminen osana arkipäivää

Monet edellä luetelluista turvallisuustoimista ovat sellaisia, joihin meillä ei yksilöinä ole mahdollisuutta vaikuttaa. Valtio ja muut organisaatiot joutuvat kuitenkin suunnittelemaan toimintaansa myös poikkeusoloissa turvatakseen mahdollisimman normaalin elämän jatkumisen ihmisille. Voimme kuitenkin miettiä, miten voisimme antaa oman panoksemme tähän turvallisuustyöhön. Voimme varautua erilaisiin poikkeustilanteisiin, harjoitella toimintaa nykyisen yhdyskuntaverkoston ulkopuolella ja pitää huolta omasta toimintakyvystämme.

Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttaa meidän jokaisen käyttäytyminen: miten toimimme liikenteessä, käytämmekö päihiteitä tai osaammeko tarvittaessa antaa ensiapua? Sisäisen turvallisuuden merkittävä elementti on yhteisöllisyys ja lähiyhteisöjen toiminta.

Kansainvälinen toiminta ja Suomen puolustuskyky

Valtion yksi tärkeimmistä tehtävistä on ulkoisen turvallisuuden varmistaminen. Suomen kaltainen pieni valtio pyrkii luovimaan kansainvälisen politiikan myrskyissä konflikteja välttämään. Suomen puolustuskyvyn ylläpidon päämääränä on muodostaa ennaltaehkäisevä kynnys sotilaallisen voiman käytölle ja sillä uhkaamiselle sekä kyky torjua maahamme kohdistuvat hyökkäykset. Suomen puolustuskyvyn kivijalkana ovat yleinen asevelvollisuus sekä vahva maanpuolustustahto. Koko maata puolustetaan kaikissa olosuhteissa. Ulkoiset konfliktit voivat puolestaan aiheuttaa epävarmuutta myös Suomessa, jolloin parasta turvallisuut-

ta onkin ulkoisten konfliktien ehkäiseminen ja rauhoittaminen ennen niiden leviämistä. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen toimintaan niin perinteisen diplomatian kuin kriisinhallinnan keinoin.

Suomesta maailman turvallisin maa asua, elää, yrittää ja tehdä työtä

Maailma on monin tavoin muuttunut viime vuosien aikana. Vaikka Suomi on turvallinen maa edelleenkin, niin toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset haastavat meitä ennakoimaan ja varautumaan paremmin muuttuvissa olosuhteissa.

Yksi haastavimmista toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista oli loppukesällä 2015 alkanut turvapaikanhakijoiden kansanvaellus Eurooppaan ja Suomeen. Turvallisemman ja paremman elämän perässä Suomeen tuli vuoden 2015 aikana yli 32 000 turvapaikanhakijaa. Tämä haastoi suomalaisia viranomaisia uudella tavalla.

Suomalaiset luottavat viranomaisiin ja toisiinsa. Tästä luottamuksesta on pidettävä kiinni. Keskinäinen luottamus luo perustan turvallisuudelle ja turvallisuuden tunteelle. Kun luottamus on kunnossa, niin edellytykset ovat kunnossa myös hyvinvoivalle yhteiskunnalle.

Syrjäytyminen on vakava uhka

Siitäkin huolimatta, että Suomen talouden tila on kohentunut, niin OECD:n vuoden 2017 selvityksen mukaan yli viidennes suomalaisista 20–24-vuotiaista miehistä on työttömänä

eikä osallistu koulutukseen. Nuorten osuus on noussut koko ajan vuodesta 2011 lähtien.

Elinkeinoelämän valtuuskunta (Eva) arvioi vuonna 2017, että Suomessa on liki 79 000 parhaassa työiässä olevaa miestä, jotka ovat pudonneet työelämästä ilmeisesti pysyvästi. Analyysin mukaan työelämästä pudonneiden miesten osuus on viime vuosikymmeninä kasvanut noin 7,4 prosenttiin työikäisten miesten määrästä.

Syrjäytyminen on keskeisin uhka Suomen sisäiselle turvallisuudelle.

- Keskustan mielestä syrjäytymiseen on puututtava entistä aikaisemmin. Vaikka apua on tarjolla, se ei aina vastaa tarpeita. Esimerkiksi nuorten syrjäytyminen ja koulupudokkuus eivät ole vähentyneet, vaikka resursseja niiden ehkäisyyn on lisätty. Suomalainen tukimalli on monin tavoin erinomainen, mutta se on huono reagoimaan keskimääräisestä poikkeaviin tarpeisiin. Monet ongelmat pääsevät kärjistymään ennen kuin niihin puututaan. Huono-osaisuuden kierre on katkaistava selvästi nykyistä aikaisemmin. Lisäksi on varmistettava, että tarjottava apu tehoaa aidosti ja oikeasti. Tarvitsemme lisää matalan kynnyksen avun paikkoja mielenterveys- ja päihdeongelmiin sekä perhe- ja parisuhdekriiseihin. Viranomaisten tietojen vaihtoa pitää kansalaisten perusoikeudet huomioon ottaen lisätä, jotta tragedioita erityisesti nuorten ja perheiden kohdalla ei tapahtuisi. Syrjäytymiseen puuttuminen edellyttää viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen entistä saumattomampaa yhteistyötä.

- Keskustan mielestä yhteiskunnan saavutettava jokainen syrjäytynyt nuori tilanteesta ja tapauksesta riippumatta. Tämä on keskustan yhteisötakuu.

Turvallisuuden voimavarat

Suomessa turvallisuusviranomaisten ns. kovan ytimen muodostavat poliisi, rajavartiolaitos ja puolustusvoimat. Kaikkien turvallisuusviranomaisten on tehtävä työtä sen eteen, että niiden toiminta pysyy tehokkaana, turvallisuutta parantavana ja ongelmia ennaltaehkäisevänä. Valtion on huolehdittava viranomaisten toimivasta organisaatiosta ja taattava riittävät taloudelliset voimavarat.

Vastuu turvallisuudesta ja hyvinvoinnista on yhteinen. Toimijoita ovat niin valtio, kunnat, seurakunnat, yritykset, järjestöt, lähiyhteisöt kuin yksittäiset kansalaiset. Poikkihallinnollinen ja läpinäkyvä yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää.

Viranomaisten keskinäistä yhteistyötä on tiivistettävä entisestään. Ennakointi ja varautuminen on arkea viranomaisyhteistyössä, joka tulee testatuksi erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Maakuntauudistuksen jälkeen tärkeä varautumisen tehtävä siirtyy aluehallintovirastoilta uusille maakunnille. Maakuntien tulee panostaa ja perehtyä varautumiseen ja viranomaisten toiminnan yhteensovittamiseen riittävästi. Sinänsä maakunta on juuri sopiva ja luonteva yksikkö hoitamaan tätä tehtävää.

Viranomaisten resurssit on mitoitettava niin, toimintavalmiusaika olisi mahdollisimman lyhyt. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, miten pitkään lähimmältä poliisipartiolta, pelastustoi-

melta tai ensihoidolta menee hälytyksestä siihen, että se on tapahtumapaikalla. Esimerkiksi Suomessa on suuria eroja siinä, miten pitkään poliisia pitää odottaa eri kunnissa. Jos vaikkapa henki tai terveys on uhattuna, poliisin apua saa keskimäärin noin viidessä minuutissa pääkaupunkiseudulla ja käytännössä alle kymmenen minuutin lähes kaikissa maakuntakeskuksissa. Maakuntakeskusten ulkopuolella poliisia joutui odottamaan puoli tuntia tai yli puoli tuntia. Uhkana on oman käden oikeuden yleistyminen, jota Keskusta ei hyväksy.

- Sisäisen turvallisuuden toimijoiden yhteistyötä tiivistetään ja toimintamahdollisuudet turvataan.
- Sisäisen turvallisuuden toimijoiden yhteistyön kehittämisessä hyödynnetään uusinta turvallisuusteknologiaa.
- Keskustan mielestä uusista maakunnista tulee merkittävä tekijä myös turvallisuudessa, kun ne ryhtyvät hoitamaan varautumisen tehtävää. Varautumisen hoitamiseen tulee panostaa riittävästi uusissa maakunnissa.

Arjen turvassa vastuu on kaikilla

Keskusta katsoo, että sisäisen turvallisuuden edistäminen on kaikkien suomalaisten yhteinen tehtävä. Turvallinen ympäristö ja ilmapiiri syntyvät suurelta osin arjen pienistä teoista ja toisista välittämistä. Katseet on käännettävä omista kengänkärjistä eteenpäin. Lähiympäristöstä pidetään yhdessä huolta. Tuntemattomallekin tarjotaan tarvittaessa apua eikä vanhusta jätetä yksin. Yhteiskunnan turvaverkkoa rakennamme me kaikki yhdessä.

Pitkien etäisyyksien Suomessa tarvitaan vapaaehtoistoimintaan perustuvia palveluja, joita hyödynnetään niin äkillisissä tilanteissa kuin arkipäivän turvallisuuden varmistamisessa.

Samaan aikaan kasvukeskuksissa hyvinvointi- ja tuloerot ovat kasvussa, ja asuinalueet uhkaavat eriytyä toisistaan.

- Keskustan mielestä arjen turva on monien toimijoiden yhteistoiminnan summa. Arjen turvan toimintamallissa tarvitaan muun muassa kuntia, järjestöjä ja yrityksiä.
- Keskusta kannustaa siihen, että Arjen turvan -verkosto rakennettaisiin paikallisesti olemassa olevista resursseista paikallisten ja maakunnallisten toimijoiden yhteistyönä. Samalla tehdään tulevaisuuden paikallista toimintamallia, jossa ihmisistä pidetään huolta yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa.
- Keskusta ei voi hyväksyä asuinalueiden ghettoutumista tai pahimmassa tapauksessa no-go-alueiden syntymistä. Monialaisilla, muun muassa asunto- ja sosiaalipoliittisilla toimilla on ehkäistävä asuinalueiden eriytyminen.

Poliisin tehokas toiminta turvattava koko Suomessa

Keskustan mielestä poliisilla on merkittävä vaikutus sekä konkreettiseen turvallisuuteen että turvallisuuden ilmapiiriin.

Poliisin kohdalla kenttäpoliisien määrän suhteen on menty jatkuvasti kipurajalla. Kenttäpoliisien määrä on ollut jatkuvasti laskeva.

Suomessa on tähän saakka ollut valmiutta uudistaa vain poliisin hallintorakenteita, jopa kolmeen kertaan lyhyessä ajassa. Kunnollisiin tehtävälähtöisiin kokonaisuudistamisiin ei ole ollut valmiutta. Vaikka Suomi on laaja maa, silti poliiseja on väkimäärään nähden vähiten verrattuna muihin pohjoismaihin.

Poliisin kohdalla säästöjä on haettu viime vuosina mm. lakkauttamalla maaseudun poliisiasemia tai jätetty niitä ns. kylmäasemiksi ilman miehitystä. Tämän seurauksena monin paikoin kenttäpoliisi on jopa useiden tuntien matkan päässä ja tällä on vaikutusta yleiseen turvallisuuteen ja poliisipalveluiden saatavuuteen. Poliisin on edelleen oltava tavoitettavissa kaikkialla Suomessa.

- Harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden parantamiseksi tulisi selvittää mahdollisuus lähipoliisijärjestelmän käyttöönottamiseen. Tässä mallissa poliisiviranomainen olisi kokonaistyöajassa. Tehtävään mahdollisesti voitaisiin sisällyttää myös lupapalveluita. Lähipoliisit valittaisiin normaalin hakumenettelyn kautta ja heidät nimettäisiin toimimaan tietyn kunnan alueella täydentäen alueen muita turvallisuuspalveluita.
- Keskusta haluaa myös vahvistaa lähiöpoliisitoimintaa. Ruotsin tyyppinen järjestäytyneen rikollisuuden soluttautuminen tiettyihin lähiöihin tulee estää. Lähiöpoliisin mukanaolo lähiöiden arjessa on tehokkain keino varhaisen vaiheen puuttumiseen ja jengiytymisen ehkäisemiseen.
- Keskustan mielestä poliisien määrää tulisi nostaa hiukan alle 7 200 poliisin tasosta 7 850 poliisiin vuosiin 2023 mennessä.

Hätäkeskustoiminta, pelastus- ja ensihoitopalvelut saatava koko Suomessa

Hätäkeskuslaitos muodostuu kuudesta hätäkeskuksesta, jotka ottavat vastaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön turvallisuuteen liittyviä hätäilmoituksia ja välittävät ne edelleen auttavalle viranomaiselle. Hätäkeskustoiminnan kriittisin piste on tällä hetkellä hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneiden määrä, joka ei kata hätäkeskuslaitoksen vuosittaista henkilöstöpoistumaa. Työssä olevat hätäkeskuspäivystäjät joutuvat selviytymään entistä suuremmasta työkuormasta, kun työvoimaa ei saada rekrytointien kautta riittävästi.

- Keskustan mielestä vuosittaiseen tutkintokoulutukseen tulee ottaa mukaan nykyistä suurempi määrä opiskelijoita. Hätäkeskuspäivystäjän tutkintokoulutuksesta vastaa Pelastusopisto Kuopiossa, johon on keskitetty muukin pelastusalan koulutus. Keskustan mielestä toimijoiden roolia pitää selkiyttää. Hätäkeskuslaitoksen, sisäministeriön ja pelastusopiston välistä yhteistyötä on tiivistettävä.

Pelastuslaitoksia on 22, jotka tuottavat 24/7/365 turvallisuuspalveluita koko maassa. Merkittävä pelastuspalveluiden osa on sopimuspalokunnat, joiden merkitys korostuu erityisesti haja-asutusalueilla. Väestön ikääntymisen ja muuttoliike ovat tekijöitä, joiden seurauksena sopimuspalokuntatoiminta on isossa murroksessa.

- Keskusta pitää tärkeänä sopimuspalokuntien ja vapaaehtoisen pelastustoiminnan, mukaan lukien nuorisotoiminta, merkitystä. Sopimuspalokuntien toimintaan pitää

voida kaikkien, myös työttömien osallistua. Pelastuspalvelut on pystyttävä ulottamaan koko maahan ja kaikkialle Suomeen.

Ensihoitopalvelu ja siihen liittyvä sairaanhoito ovat osa terveydenhuoltoa. Nykytilanteessa sairaanhoitopiirit ja jatkossa maakunnat järjestävät alueensa ensihoitopalvelun. Ne voivat hoitaa toiminnan itse, yhteistyössä pelastustoimen tai toisen sairaanhoitopiirin kanssa tai ostaa palvelun muulta palvelun-tuottajalta. Osa ensihoidon kokonaisuutta on lääkäriheli-kopteritoiminta, jonka tulee kattaa koko Suomi. Keskustan mielestä ensihoitopalvelut kokonaisuudessaan tulee olla saavutettavissa koko maassa.

Tulli, rajavartiolaitos ja PTR-yhteistyö

Tullin ja Rajavartiolaitoksen ja poliisin yhteistyö (PTR-yhteistyö) on kansainvälisestikin vertailtuna ainutlaatuinen viranomaisyhteistyön muoto. PTR-yhteistyötä on tehty jo vuosikymmenten ajan, mutta vasta viime vuosina yhteistyö on laajennut myös rikostiedusteluun.

Rajavartiolaitoksen ydintoiminta on rajat ylittävän rikollisuuden torjunta. Tärkeimpinä rajat ylittävän rikollisuuden muotoina voidaan pitää ihmissalakuljetusta ja -kauppaa sekä laittoman maahantulon järjestämistä. Erityisesti itärajalla tulee ylläpitää vähintään sellaiset Rajavartiolaitoksen voimavarat, että riittävä toimintavalmius ja varautumisen taso voidaan säilyttää myös nykyistä haastavammassa tilanteessa. Sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteet tulee myös hoitaa täysimääräisesti.

Keskusta on huolissaan Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksista hoitaa viranomaisaputehtä-

viä. Edellytykset virka-aputehtäviin heikkenevät entisestään. Laitos hoitaa vuosittain noin 600 poliisitehtävää, noin 1 300 etsintä- ja pelastustehtävää maa-alueilla ja noin 600 ensihoitotehtävää muuten kuin meripelastuksen yhteydessä. Suuri osa näistä tehtävistä jää muiden viranomaisten hoidettavaksi tai pikemminkin kokonaan hoitamatta. Erityisesti tämä koskettaa harvaan asuttuja Pohjois-Karjalaa, Kainuuta, Lappia ja Pohjanlahden aluetta.

Tullin tehtävä on edistää tavarakaupan sujumista, huolehtia tavaraverojen kantamisesta tehokkaasti ja suojata yhteiskuntaa, ympäristöä ja kansalaisia. Tulli tarvitsee riittävät resurssit työhönsä harmaan talouden torjuntaan. Tullin rooli sisäisen turvallisuuden viranomaisena vahvistuu ja sen resurssit muun muassa verkkokaupan lisääntymisen ja Brexitin paineissa on huomioitava. Nettikauppa lähtökohdaisen myönteisyytensä lisäksi valitettavasti luo myös uusia uhkia sisäiselle turvallisuudelle. Tullin on kyettävä puuttumaan verkkokaupassa liikkuviin desingn-huumeisiin, aseisiin, laitto-miin lääkkeisiin ja räjähteisiin ja muihin vaarallisiin esineisiin.

- Keskustan mielestä rajavartiolaitoksen ja tullin resurssit on pidettävä sellaisella tasolla, että ydintehtävät pystytään hoitamaan ja PTR-yhteistyötä on kehitettävä edelleen ja yhteistyötä on tiivistettävä harvaan asutuilla alueilla entisestään.

Pää kylmänä, sydän lämpimänä - hallittu maahanmuutto osana sisäistä turvallisuutta

”Kaikki, jotka tunnustavat tämän maan isänmaakseen ja rakastavat tätä sellaisena, – kaikki, jotka tottelevat tämän maan lakia ja tekevät työtä tämän hyväksi, – ovat yksi kansa.”

Sakari Topelius

Keskusta pitää jokaista ihmistä yhdenvertaisena, jokaisen ihmisen ihmisarvoa jakamattomana. Keskusta vieroksuu maahanmuuttokeskustelun vastakkainasettelua. Maahanmuuttopolitiikassa ei ole kysymys vain rajat kiinni- tai rajat auki-politiikasta, vaan vaihtoehtona on myös sekä inhimillinen että järkevä maahanmuuttopolitiikka. Keskusta kannattaa hallittua maahanmuuttoa, jossa hädänalaiset saavat tarvitsemansa turvan. Keskusta tuomitsee kaiken vihapuheen ja rasismien.

Pakolaisuus on globaali ilmiö, joka tulee jatkumaan ja vahvistumaan tulevana vuosikymmeninä. Ensisijaisesti on pyrittävä ennaltaehkäisemään pakolaisuuden juurisyitä, eli tukea maiden vakautta ja taloudellista kasvua sekä ratkaistava konflikteja. Paras vaihtoehto on, ettei kenenkään tarvitsisi jättää kotiseutuaan. Joskus auttaminen paikan päällä ei kuitenkaan ole mahdollista.

Euroopan ja Suomen on luotava vakaat järjestelmät, jotka takaavat maahanmuuton hallittavuuden ja inhimillisyyden. Hallitsematon kansainvaellus ei ole kenenkään etu. Euroopan Unionin on vahvistettava yhteistä rajavalvontaansa, jotta ulkorajat saadaan pitäväksi. Laiton

ihmissalakuljetus ja ihmiskauppa on kitkettava kokonaan. Ensimmäisen turvallisen maan on otettava turvapaikanhakijan hakemus käsiteltäväksi. Jokaisen EU-jäsenmaan on noudatettava yhteisiä sopimuksia.

Maahanmuutossa ei ole kyse vain turvapaikanhakijoista ja kiintiöpakolaisista. Suomeen tullaan myös työn tai opintojen perässä. Keskustan mielestä jokainen tulija, jolla on Suomessa valmiina työ- tai opiskelupaikka, on lähtökohtaisesti meille tervetullut. Jokainen, joka tekee työtä, maksaa veroja ja noudattaa yhteiskunnan yhteisiä sääntöjä, on tasavertainen suomalainen. Työperäisen maahanmuuton tarveharkinnasta on luovuttava asteittain.

- Keskustan mielestä turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja on saatava merkittävästi lyhennettyä. Turvapaikan saavien kotouttaminen on aloitettava viipymättä, ja laittomasti maahan tulleet voidaan palauttaa lähtömaihinsa viipymättä. Maahan ei saa muodostua laajaa joukkoa niin sanottuja paperittomia.
- Keskustan mielestä suoraa turvapaikanhakua hallitumpi ja inhimillisempi vaihtoehto on kiintiöpakolaisten vastaanottaminen suoraan pakolaisleireiltä tai Euroopan rajoille perustettavista järjestelykeskuksista. Näin voimme ottaa vastaan kaikista hädänalaisimpia, tutkia turvapaikan myöntämisen edellytykset etukäteen, varmistaa turvallisuustekijät sekä aloittaa kotouttamisen heti henkilön saapuessa maahan. Maahanmuuton painopistettä on vakaasti siirrettävä kohti kiintiöpakolaisuutta tehokkaan EU:n ulkorajojen valvonnan avulla.

- Keskustan mielestä kotouttamisen kulmakivet ovat työ ja kielitaito. Keskustalle työssä ei ole kyse ainoastaan oman toimeentulon hankkimisesta, vaan myös merkityksellisestä sisällöstä elämään ja sitoutumisesta tämän yhteiskunnan periaatteisiin. Kielitaito auttaa työllistymisessä, opiskelussa sekä osallistumisessa oman lähiyhteisön toimintaan. Erityisesti suurissa kaupungeissa on pidettävä huolta, etteivät maahanmuuttajat keskity vain tietyille alueille eivätkä asuinalueet eriydy toisistaan.
- Keskusta haluaa, että työperäisen maahanmuuton tarveharkinnasta luovutaan asteittain.

Ympäristöturvallisuudesta ei tingitä

Ympäristökysymysten, mukaan lukien ilmastomuutos, kytkeminen turvallisuusnäkökohtiin on välttämätöntä.

Ympäristöturvallisuus osana sisäistä turvallisuutta on ennen kaikkea kaiken toiminnan ympäristöhaittojen ehkäisyä ja minimoimista sekä valvontaa. Ympäristöturvallisuuden osa-alueita voi lähestyä monesta eri näkökulmasta, mutta se pitää sisällään muun muassa ympäristövaikutusten arviointia, asianmukaisia ilmoitus- ja lupamenettelyjä, jätehuoltoon sekä vaarallisten aineiden käsittelyyn liittyviä asioita.

- Keskustan mielestä toimintojen ympäristövaikutukset on tunnistettava etukäteen. Toimintojen edellyttämät ympäristöluvut on asianosaisten hoidettava asianmukaisesti.

Verkosto-omaisuus pidettävä kunnossa ja kotimaisissa käsissä

Maakuntien elinvoimaisuuden kriittiset verkostoinfrastruktuurit ovat tieverkko, rataverkko, sähköverkot, kaukolämpöverkot, vesiverkostot, tietoliikenneverkot ja sähköautojen latauspisteet. Verkosto-omaisuuden omistus on sirpaloitunutta Suomessa. Esimerkiksi vesiverkoston omistajia on pelkästään yli 1 500. Verkosto-omaisuuden ylläpitämiseksi tarvitaan pitkäjänteistä omistajuutta, korjausinvestointeja tasaisesti, ettei korjausvelka pääse kasvamaan liian kohtuuttomaksi.

Ilmastonmuutos lisää erityisesti toimintavarmuuden vesihuollon vaikeuskerrointa. Tulvat, myrskyt ja pitkät kuivuusjaksot vaativat vesihuoltolaitoksilta huolellista varautumista. Vesihuoltojärjestelmien tulee olla teknisesti toimintavarmoja ja täyttää laatuvaatimukset myös erityistilanteissa. Varautuminen erityis- ja poikkeustilanteisiin edellyttää myös tiivistä yhteistyötä eri tahojen ja viranomaisten kanssa.

Verkosto-omaisuuserät ovat kiinnostavia kohteita kansainvälisillekin sijoittajille. Verkosto-omaisuudesta saa tasaisen varman tuoton. Maksajina ovat yksittäiset asiakkaat.

- Keskustan mielestä verkostoinfrastruktuurit ovat keskeinen elinvoimatekijä maakunnille ja ne on pidettävä kunnossa.
- Verkosto-omaisuus on pidettävä 'sinivalkoisessa' omistuksessa. Kun päätösvalta kriittisten verkostoinfrastruktuurien kehittämisestä on kerran luovutettu, sitä ei enää takaisin saa.

- Mahdollisiin häiriötilanteisiin varautuminen tulee tapahtua jokaisessa kotitaloudessa. Niissä mahdolliset tulisijat ja kaivot on pidettävä kunnossa.

Kyberturvallisuus kuntoon

Sähköisesti toimiva yhteiskuntamme on aiempaa haavoittuvaisempi niin tahallisen toiminnan kuin luonnonilmiöiden aiheuttamille häiriöille.

Yhteiskunnan toimivuuden kannalta suuren osan välttämättömistä palveluista tuottavat yritykset. Häiriöt sähkönjakelussa, tietoliikenteen toimivuudessa, tuotantoautomaattikassa tai elintarvikkeiden ja polttoaineiden jakelussa lamauttaisivat yhteiskuntamme nopeasti. Tavallisen ihmisen arki ja sen toimivuus on pitkälti kiinni teknologian ja tietojärjestelmien toimivuudesta.

Digitalisaatio on muuttanut mediaa ja journalismia valtavasti. Sosiaalinen media on tehnyt jokaisesta ihmisestä tiedonvälittäjän ja keskusteluun osallistujan, ja se mahdollistaa niin rakentavan keskustelun laajoille joukoille kuin vastakkainasettelun ja propagandan lietsomisen.

Hybridivaikuttamisen keinot ovat maailmassa yleistyneet. Poliittisia tavoitteita edistetään maailmassa paitsi sotilaallisin, myös taloudellisin ja informaatiovaikuttamisen keinoin. Samaa keinovalikoimaa käyttävät lisäksi terroristijärjestöt ja erilaiset rikollisuuden muodot, jotka ovat ottaneet teknologian käyttöönsä. Yhteiskunnallisen ilmapiirin manipulaatio ja väärän informaation levittäminen ovat keinoja,

joilla pyritään aiheuttamaan kohteelle painetta, epävarmuutta ja epävakautta.

Suomen korkea koulutustaso ja jokaisen ihmisen kokemus osallisuudestaan ja tarpeellisuudestaan yhteiskunnassamme on tehokain tapa suojautua eri tahojen yhteiskunnan vakautta horjuttavilta hybridivaikuttamisen keinoilta.

- Keskustan mielestä kokonaismaanpuolustukselle on taattava riittävät resurssit kyberpuolustuksen jatkuvaan kehittämiseen ja ylläpitoon.
- Keskustan mielestä syrjäytymisen ehkäisy ja jokaisen ihmisen ulottuvilla olevat tasokkaat koulutusmahdollisuudet, erityisesti panostus kriittiseen ajatteluun tähtäävälle sivistys- ja koulutustoiminnalle, ovat paras tapa ehkäistä propagandalle ja vihanlietsonnalle alttiiden ääriyhmittymien muodostumista ja laajentumista.

Keskustan oikeuspoliittiset linjaukset

- ihmisoikeudet ja oikeusturva kuuluvat kaikille

Johdanto

Vanha pohjoismainen sanonta "lailla on maa rakennettava" kuvastaa hyvin oikeusvaltion tärkeyden yhteiskuntamme perustana. Oikeusvaltion kulmakiviä ovat kansalaisille kuuluvat perus- ja ihmisoikeudet. Oikeusvaltioon kuuluu oikeuksien rinnalla myös yksilöiden velvollisuudet yhteiskuntaa kohtaan sekä toisten kansalaisten oikeuksien kunnioittaminen.

Oikeusvaltio ei voi toimia ilman riittäviä oikeusturvan takeita. Tarvitsemme sekä ylätasolla perus- ja ihmisoikeuksien kontrollia että konkreettisella tasolla oikeusturvan saamista yksittäisissä riita- tai rikosasioissa. Jotta oikeutta voidaan saada, tulee sen olla kaikkien saavutettavissa. Tähän liittyy paitsi eri tuomioistuinten toiminnan järjestäminen myös kansalaisen tosiasiallinen mahdollisuus saattaa tuloista ja varallisuudesta riippumatta rikos ja riita- asiansa riippumattoman tuomioistuimien ratkaistavaksi.

Tässä asiakirjassa linjataan Suomen Keskustan kannat oikeuspolitiikan keskeisiin kysymyksiin ja oikeusvaltion kehittämiseen.

Perus- ja ihmisoikeudet

Perusoikeudet ovat demokraattisen järjestelmän kulmakivi. Oikeuksiin kuuluu myös velvollisuudet ja luonnollisesti toisten oikeuksien

kunnioittaminen. Perusoikeuksista säännellään Suomen perustuslaissa. Kansainvälisiin sopimuksiin ja julistuksen pohjautuvat ihmisoikeudet ovat myös keskeinen osa Suomen perus- ja ihmisoikeusjärjestelmää.

LINJAUS 1

Perus- ja ihmisoikeudet kuuluvat kaikille Suomessa asuville tai täällä oleskeleville riippumatta alkuperästä tai kansalaisuudesta.

Perus- ja ihmisoikeuksien takaaminen kaikille ei tarkoita kuitenkaan sitä, että hyvinvointiyhteiskunnan kaikki palvelut olisivat ilmaiseksi kaikkien maassa oleskelevien käytettävissä.

Ei riitä, että perusoikeudet on säädetty, ne pitää myös turvata ja valvoa. Tämä tapahtuu oikeuskanslerin toimesta osana valtioneuvoston toiminnan valvontaa ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan suorittamana ennakovalvontana sekä oikeuskanslerin, eduskunnan oikeusasiamiehen ja tuomioistuinta tekemänä jälkivalvontana.

LINJAUS 2

Keskusta pitää perustuslakivaliokuntaa Suomen oloihin parhaiten sopivana tapana suorittaa lakien perustuslainmukaisuuden ennakovalvonta ja perus- ja ihmisoikeuskont-

rolli. Perustuslakivaliokunnan toimintaa tulee kuitenkin kehittää.

Perustuslakivaliokunnan etuja ovat muun muassa:

- Selkeys vallan kolmijako-opin näkökulmasta
- Lainsäädännön perustuslainmukaisuuden arvioinnin ennakkollisuus
- Onnistunut tasapainoilu perustuslakivaliokunnan työskentelyn ei-poliittisuuden ja toisaalta perustuslain tulkintaan aina liittyvän arvosidonnaisuuden välillä.

Keskustan mielestä perustuslakivaliokunnan toimintaa on välttämätöntä kehittää. Kehittämisen tulee tapahtua sekä osana eduskunnan toimintatapojen kehittämistä että erillisenä perustuslakivaliokunnan työskentelyn tarkasteluna. Perustuslakivaliokunnan toiminnan kehittämisen tulee tähdätä

- Valiokunnan työskentelyn ja arvovallan turvaamiseen
- Riittävän asiantuntijajoukon varmistamiseen niin määrällisesti kuin laadullisesti
- Valiokunnan keskittymiseen erityisesti keskeisiin valtiosääntöoikeudellisiin kysymyksiin

Valiokunnan työn kehittämisessä tulee huomioida mm. seuraavat näkökulmat:

- Nykyinen kehitys on johtanut perustuslakivaliokunnan työmäärän kasvamiseen. Oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasia-miehen työnjaon selkeyttäminen yhteydessä oikeuskanslerin roolia voidaan korostaa lainsäädännön ennakkotarkastuksen osalta, jolloin perustuslakivaliokunnan työ-

taakkaa voidaan helpottaa yhä harvemman hallituksen esityksen päätyessä perustuslakivaliokuntaan.

- Perustuslakivaliokunnan uudistamisessa on estettävä kehitys, joka johtaa lähes kaikkien lakiesitysten arvioimiseen perustuslain näkökulmasta ja siten valiokunnan roolin muuttumiseen ikään kuin parlamentti toiseksi kamariksi.
- Keskusta kannattaa tehtyä aloitetta riippumattoman perustuslain ja valtiosääntökäytännön tutkimuslaitoksen perustamisesta (ns. Ståhlberg –instituutti). Perustettava instituutti yhdessä valtiosääntötutkimusta ja –käytäntöä kuvaavan tietopankin kanssa on omiaan varmistamaan ja kehittämään perustuslakivaliokunnan asianmukaista toimintaa.

Oikeusturva

Oikeudenkäyntikuluista johtuen keskituloisten oikeusturva uhkaa vaarantua, sillä oikeudenkäyntikulujen pelossa keskituloiset eivät välttämättä uskalla saattaa asiaansa tuomioistuimen ratkaistavaksi, vaikka aihetta olisikin. Keskituloisen ei ole välttämättä tulojensa perusteella oikeutettu oikeusapuun, mikäli puolisoiden yhteenlasketut nettotulot asumis- ja tiettyjen muiden menojen jälkeen ylittävät 2.400 euroa. Vastaava summa yhden aikuisen talouden osalta on 1.300 euroa. Oikeusturvavakuutus kattaa usein vain henkilön omat oikeudenkäyntikulut ja nämäkin vain tiettyyn rajaan asti.

LINJAUS 3

Keskituloisten mahdollisuuksia oikeusturvan saamiseen on parannettava.

Oikeusturvan parantamiseksi on selvitettävä muun muassa seuraavat keinot:

- Säädetään riita-asioiden oikeudenkäyntikuluihin avustajan palkkion osalta enimmäistaksat samalla tavalla kuin riidattomissa velkomusasioissa, eli niin sanotuissa summaarisissa asioissa. Taksa voisi olla sidoksissa asian intressiin, eli esimerkiksi vaaditun velan, vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen määrään. Tämä voisi mahdollistaa myös uusien oikeustuvavakuutustuotteiden syntyminen.
- Merkittävän osan oikeudenkäyntikuluis-ta muodostaa palkkioon lisättävä 24 %:n arvonlisävero. Yksi vaihtoehto oikeudenkäyntikulujen suitsemiseksi voisi olla asianajotoiminnan vapauttaminen arvonlisäverovelvollisuudesta sikäli kuin kyse on yksityisen henkilön asian ajamisesta tuomioistuimessa.
- Myös niin sanotun tuomioistuinsovittelun sekä tuomareiden koulutuksen ja ammattitaidon edistäminen sekä näihin seikkoihin panostaminen olisivat omalta osaltaan omiaan edistämään oikeusturvan toteutumista.
- Yhtenä keinona parantaa keskituloisten oikeusturvaa, on syytä selvittää myös oikeusavun saamisen perusteena olevien tulo rajojen korottamista.

Tuomioistuinlaitoksen kehittäminen

Käräjä- ja hovioikeus verkostoa on viime vuosina tarkasteltu useaan otteeseen. Kuopion ja Kouvolan hovioikeudet on äskettäin yhdistetty Itä-Suomen hovioikeudeksi ja viimeisin käräjäoikeusuudistus astuu voimaan 2019. Näin

ollen käräjä- ja hovioikeusverkoston osalta tarvetta uudistuksiin ei ole tällä hetkellä näköpiirissä. Sama koskee hallinto-oikeusverkkoa. Tuomioistuinviraston perustamista voidaan pitää oikeudenhoidon kannalta hyvänä asiana, vaikka sijoituspaikaksi olisi voinut valikoitua muukin paikkakunta kuin Vantaa. Tuomioistuinvirasto vahvistaa oikeusvaltiokehitystä ja erillisellä tuomioistuinvirastolla on mahdollisuus kehittää tuomioistuinlaitosta sekä oikeudenhoitoa. Esimerkiksi esillä ollut eri tuomioistuinlinjojen (yleiset tuomioistuimet ja hallinto-oikeudet) yhdistämisen selvittäminen kuuluisi luonnollisesti tuomioistuinviraston tehtäviin. Mahdollinen tuomioistuinlinjojen yhdistäminen voi tulla harkittavaksi vasta perusteellisen selvityksen jälkeen. Sama koskee myös korkeimpien oikeuksien yhdistämistä.

Käräjäoikeusverkoston osalta Keskusta lähtee siitä, että jokaisessa maakunnassa on vähintään yksi käräjäoikeuden kanslia sekä tarvittava määrä muita toimipaikkoja. Myös valtion oikeusaputoimistojen riittävän laaja toimiverkko on omiaan turvaamaan ihmisten oikeusturvan toteutumisen. Oikeusaputoimistojen ohella myös yksityisiä asianajo- ja lakipalveluja tarjoavat tahot ovat tärkeä osa ihmisten oikeusturvan toteutumista. Oikeusaputoimistojen ja ylipäänsä oikeusavun riittävät resurssit tulee turvata.

LINJAUS 4

Jokaisessa maakunnassa on vähintään yksi käräjäoikeuden kanslia sekä tarvittava määrä muita toimipaikkoja.

LINJAUS 5

Lautamieskokoontuotokset rikosjutuissa tulee säilyttää.

Rikos ja rangaistus

Kansalaisten käsitykset sopivista rangaistuksista vaihtelevat. Keskusta pitää kuitenkin tärkeänä, että kansalaisten oikeustaju ja arvot heijastuvat kriminaalipolitiikkaan.

Rikosasioiden sovittelu säästää yhteiskunnan resursseja. Sillä on havaittu olevan inhimillistä ja kasvatuksellista merkitystä rikosasian osapuolille erityisesti nuorille rikosentekijöille. Parhaimmillaan sovittelu lisää yhteisymmärrystä, antaa tilaa anteeksiannolle, eheyttää sosiaalisesti ja ehkäisee rikoksen uusimista. Rikossovittelu ei sovi kuitenkaan kaikkiin lieviinkään rikoksiin kuten esimerkiksi perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksiin.

Rikosoikeutta kehitettäessä rikoksen uhrin aseman parantaminen tulee olla aina keskeisesti esillä.

LINJAUS 6

Rikoksista seuraavien rangaistuksien tulee vastata kansan oikeustajua. Rangaistuksien tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen

Yhteiskunnan muuttuminen ja teknologian kehittyminen haastavat myös rikoslainsäädäntöä ja rikosten selvittämistä. Digitalisaatio luo uusia välineitä ja ympäristöjä, jotka mahdollistavat aivan uudenlaista rikollista toimintaa. Tällainen rikollisuus ei tunne useinkaan maiden rajoja ja edellyttää siksi kaikilla tavoin kansainvälistä yhteistyötä.

LINJAUS 7

Suomen tulee panostaa yhteiskunnan digitalisoitumisesta seuraavien ja lisääntyvien uusien oikeudenloukkausten kuten identiteettivarkauksien, kansainvälisten verkossa tapahtuvien omaisuusrikosten ja tekijänoikeusloukkausten kriminalisointiin, ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan.

Viranomaisten ja poliittisten päättäjien on kaikessa toiminnassaan noudatettava lakia. Tätä edellyttää jo perustuslakimmekin. Oikeusvaltion perusta rakentuu myös luottamuksesta viranomaistoiminnan puolueettomuuteen ja laillisuuteen. Tästä suomi on tunnettu maailmalla ja halumme pitää siitä kiinni jatkossakin. Emme saa sallia minkäänlaista yksityisen edun tavoittelua tai toimivallan väärinkäyttöä julkisessa toiminnassa.

LINJAUS 8

Suomen tavoitteena tulee olla jatkossakin maailman vähiten korruptoitunut maa.